

Bezprecedenta pārmaiņu periods Eiropas koka mēbeļu nozarē

Pēdējo divarpus gadu laikā, ko no 2020. gada sākuma iezīmēja Kovid-19 pandēmija un no šā gada februāra - karš Ukrainā, Eiropas koka mēbeļu nozarē notikušas vēl nebijušas pārmaiņas. Nozare ir izgājusi cauri periodam, ko raksturo sākotnējs, bet ļoti īslaicīgs pieprasījuma kritums 2020. gada otrajā ceturksnī, kam sekoja strauja pieprasījuma eskalācija laikā, kad materiālu trūkums un citas loģistikas problēmas ievērojami samazināja pieejamību.

Šajā salīdzinoši īsajā periodā ir notikušas būtiskas pārmaiņas piedāvājuma un pieprasījuma modeļos, tirdzniecības plūsmās, patērētāju vēlmēs un darba apstākļos, izplatīšanas kanālos, dizainā un modes tendencēs. Uzņēmumiem visā nozarē ir jāattīsta jaunas stratēģijas, reaģējot uz mainīgo pasauli.

Jaunākās tendences koka mēbeļu ražošanas tirdzniecības un patēriņa vērtībā ES-27 un Apvienotajā Karalistē ir parādītas 1. diagrammā. Tas parāda, ka koka mēbeļu ražošana un patēriņš samazinājās gados pirms pandēmijas sākuma, reaģējot uz ES27 + Apvienotās Karalistes ekonomikas lēno izaugsmi un spēcīgo konkurenci pasaules tirgos, jo īpaši no Ķīnas ražotāju puses, kuru pārdošanas apjomi ASV tirgū tirdzniecības strīda dēļ tika novirzīti citur.

Aprēķināts, ka pandēmijas sākšanās dēļ koka mēbeļu ražošana ES27 un Apvienotajā Karalistē samazinājās par 5 % un patēriņš - par 4 %. Tomēr 2021. gadā tam sekoja negaidīti spēcīgs ražošanas un patēriņa pieaugums attiecīgi par 12 % un 15 %.

Saskaņā ar Milānā bāzētās mēbeļu pētniecības organizācijas CSIL datiem pēdējos divos gados Eiropas mēbeļu nozarē bija vērojama būtiska neatbilstība starp piedāvājumu un pieprasījumu.

Straujš koksnes un citu svarīgāko izejmateriālu ražošanas samazinājums, nopietnas loģistikas problēmas starptautiskajā tirdzniecībā, strauji augoši kravu pārvadājumu tarifi, svarīgāko darbinieku trūkums, sociālie distancēšanās pasākumi ražošanas uzņēmumos un liels enerģijas cenu pieaugums - tas viss ierobežoja ražošanu un piedāvājumu.

Tas nozīmēja, ka, lai gan daudzās Eiropas valstīs mēbeļu ražošana un imports ievērojami pieauga, tie nespēja apmierināt vēl straujāku pieprasījuma pieaugumu. Pieprasījuma pieaugumu galvenokārt noteica patērētāju izdevumu novirzīšanās no ceļojumiem un atpūtas pasākumiem uz ar mājokli saistītām produktu kategorijām, kā arī jaunu mājas biroju vajadzībām, pieaugot attālinātā darba izplatībai. Tāpat 2021. gadā atjaunojās eksporta tirgus izaugsme.

Pieprasījuma un piedāvājuma neatbilstība izraisīja vispārēju mēbeļu cenu kāpumu, ko sākotnēji ražošanas posmā daļēji absorbēja ražotāji, bet pēc tam pakāpeniski pārnesa uz galapatērētājiem.

Mēbeļu nozares sniegums dažādās Eiropas valstīs bija ļoti atšķirīgs. Eurostat dati liecina, ka, lai gan kopumā ES27 mēbeļu ražošana līdz 2021. gada beigām bija atguvusies līdz līmenim pirms pandēmijas, daudzās valstīs, tostarp Vācijā, Francijā, Zviedrijā un Rumānijā, ražošana joprojām bija zemāka par šo līmeni. Turpretī dažās valstīs, īpaši Polijā un Lietuvā, ražošana saglabājās spēcīga pat pirmajā pandēmijas gadā 2020. gadā un turpināja pieaugt 2021. gadā un 2022. gada pirmajā pusē (2. attēls).

Raugoties nākotnē, CSIL prognozē, ka pēc Eiropas mēbeļu ražošanas ārkārtējās atveseļošanās 2021. gadā 2022. gads būs vēl viens spēcīgs gads no pieprasījuma puses, lai gan atveseļošanās efekts salīdzinājumā ar pagājušo gadu palēnināsies. Daļēji tas ir saistīts ar mājsaimniecību izdevumu pārdali atpakaļ uz ceļošanu un citām brīvā laika pavadīšanas aktivitātēm.

Sagaidāms, ka lejupslīdi mazinās arī augsta inflācija un strauji augošās mēbeļu cenas.

No otras puses, gaidāms, ka iepirkšanās komerciālajā sektorā joprojām būs spēcīga.

Gaidāms, ka saglabāsies piegādes ķēdes traucējumi, īpaši sakarā ar enerģijas cenu kāpumu, kvalificēta darbaspēka trūkumu un Krievijas un Ukrainas kara sekām. Konflikts palielina materiālu, īpaši koksnes izstrādājumu, piegādes grūtības, un gaidāms, ka izejvielu cenas saglabāsies augstas vismaz līdz šā gada beigām. Eiropas inflācijas un plašākas tautsaimniecības izaugsmes perspektīvas lielā mērā atkarīgas

no tā, kā attīstīsies karš Ukrainā, kāda būs sankciju un citu pasākumu ietekme un kā tas ietekmēs enerģijas cenas un patērētāju uzticēšanos.

Saskaņā ar CSIL datiem gaidāms, ka turpmākajos mēnešos Eiropā saglabāsies vairāki pozitīvi faktori, kas veicinās spēcīgu pieprasījumu pēc mēbelēm, tostarp ES atveseļošanas un noturības mehānisma (RRF) turpmāka ieviešana, daži nozīmīgi valsts līmeņa atbalsta pasākumi, piemēram, fiskālā prēmija Itālijā, kas tika pagarināta līdz 2022. gadam, dzīvojamo ēku būvniecības pieaugums vairākās Eiropas valstīs un Eiropas ražotāju eksporta tirgus perspektīvu uzlabošanās, ko veicina gan patērētāju labklājības pieaugums dažos jaunajos tirgos, gan ASV centieni samazināt atkarību no importa no Ķīnas

Kopumā var secināt, ka ES koka mēbeļu ražotāji, kas joprojām dominē ES vienotajā tirgū un saražo aptuveni 80 % no kopējās patēriņa vērtības reģionā, pakāpeniski zaudē konkurētspēju citos pasaules tirgos.

ES27 + Apvienotās Karalistes ražotāju eksports uz citiem pasaules reģioniem līdz 2021. gadam kopumā bija nemainīgs kvantitatīvā izteiksmē un nedaudz samazinājās vērtības izteiksmē. Pagājušajā gadā ES27+JV koka mēbeļu eksports uz valstīm ārpus reģiona strauji pieauga, palielinoties par 21% gan eiro vērtības, gan daudzuma izteiksmē, taču vēl nav zināms, vai šo pieaugumu izdosies noturēt.

Tikmēr ražotāji ārpus reģiona, jo īpaši kaimiņvalstīs ārpus ES un Ķīnā, lēnām palielināja savu daļu ES27+JV tirgus pirms 2022. gada. Piegādātāju ārpus ES daļa ES27+JV koka mēbeļu patēriņā 2021. gadā palielinājās līdz 21 %, salīdzinot ar 18 % iepriekšējā gadā un 15 % pirms pieciem gadiem.

Laikā no 2015. līdz 2019. gadam ES27+JV koka mēbeļu imports no ārpuskopienas valstīm diezgan konsekventi pieauga vidēji par 6 % gadā. Sākoties pandēmijai un ar to saistītajām loģistikas problēmām, 2020. gadā importa pieauguma temps bija lēnāks - tikai aptuveni par 3%, sasniedzot 2,44 miljonus tonnu. Pagājušajā gadā importa pieaugums strauji paātrinājās, palielinoties par vairāk nekā 20 % līdz 2,93 miljoniem tonnu.

Pēdējos gados daudzuma ziņā visstraujākais koka mēbeļu importa pieaugums ES27+JVK bija no Ķīnas. Procentuālā izteiksmē lielākais

pieaugums bija no ES kaimiņvalstīm, īpaši no Turcijas, Ukrainas, Baltkrievijas, Serbijas un Krievijas. ES27+JV koka mēbeļu imports no tropu valstīm no 2015. līdz 2019. gadam vidēji nepārsniedza 2,4 % gadā un pēc tam samazinājās par 10 % līdz 560 000 tonnu 2020. gadā. Pagājušajā gadā tropu izcelsmes koka mēbeļu imports pieauga par 10 % līdz 610 000 tonnu.

Neraugoties uz CSIL prognozēm, ka 2022. gadā Eiropā saglabāsies labs pieprasījums pēc mēbelēm, šā gada pirmajos četros mēnešos koka mēbeļu imports no ES27 + Apvienotās Karalistes samazinājās par 10 % daudzuma izteiksmē - līdz 950 000 tonnu. Importa tonnāža 2022. gada pirmajos četros mēnešos samazinājās no visiem galvenajiem piegādes reģioniem: no Ķīnas - par 8 % līdz 460 000 tonnu, no tropu valstīm - par 3 % līdz 230 000 tonnu, bet no citām valstīm - par 17 % līdz 260 000 tonnu.

Samazinājums liecina par nopietnām piegādes problēmām, ko galvenokārt izraisīja atjaunotā COVID pandēmijas ierobežošanas pasākumi dažās Ķīnas daļās, kā arī karš Ukrainā un ar to saistītās tirdzniecības sankcijas pret Krieviju un Baltkrieviju.